



# Αυταρχισμός και δημοκρατία στο σχολείο και στη σχολική τάξη

Ενότητα 3: Προοδευτική Παιδαγωγική και Σχολικές Πρακτικές

Δημήτρης Θ. Ζάχος  
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης



# Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



# Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.





# Προοδευτική Παιδαγωγική και Σχολικές Πρακτικές



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
*επένδυση στην κοινωνία της γνώσης*

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

# Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Προοδευτική Παιδαγωγική και Σχολικές Πρακτικές: βασικές έννοιες.
2. Η παιδοκεντρική παιδαγωγική.



# Σκοπός ενότητας

- Η ανάλυση και συζήτηση ορισμένων βασικών στοιχείων, ιδιαίτερα εκείνες τις πλευρές της προοδευτικής παιδαγωγικής, οι οποίες σχετίζονται με τις σχολικές πρακτικές.





ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

---

# Προοδευτική Παιδαγωγική και Σχολικές Πρακτικές: βασικές έννοιες

# Η Προοδευτική παιδαγωγική Ι

- Γέννηση
- Αναδόμηση της USA δημοκρατίας
- Εμπιστοσύνη στις δυνατότητες του σχολείου για:
  - Κοινωνική ένταξη
  - Κοινωνική πρόοδο





# Η Προοδευτική παιδαγωγική II

John Dewey

- *«Μικρή δημοκρατική κοινωνία», «πιο αξιαγάπητη κοινωνία»*
- *Εστίαση στις ανάγκες των μαθητριών*



# Η Προοδευτική παιδαγωγική III

- **Ρομαντισμός William Wordsworth, William Blake,**
- Friedrich Froebel Johann Pestalozzi - *μάθηση για τις ανάγκες των παιδιού* (whole child),
- Rogers & Laing,
- Homer Lane and A. S. Neill.



# Η Προοδευτική παιδαγωγική IV

- **Ρομαντισμός William Wordsworth, William Blake**
- Εμπιστοσύνη στα παιδιά (αθώα, καλοσυνάτα)
- Σεβασμός στη δημιουργική ανάγκη των παιδιών
- Ηθική ελευθερία - καθολικά ηθικά πρότυπα



# Η Προοδευτική παιδαγωγική V

- **Απορρίπτεται** η πειθαρχία, η εξουσία και οι παραδοσιακές τεχνικές διδασκαλίας.
- **Δίδεται έμφαση** στη θέρμη, στον αυθορμητισμό και στη χαρά.
- Το σχολείο επιδιώκει τη σύνδεση με τους γονείς και την τοπική κοινωνία.



# Η Προοδευτική παιδαγωγική VI

- **Όχι σκληρό Αναλυτικό πρόγραμμα.** Το παιδί μαθαίνει με το ρυθμό του.
- Η πειθαρχία, η εξουσία και οι παραδοσιακές τεχνικές διδασκαλίας.
- Αυθορμητισμός, «ζεστασιά» και χαρά της γνώσης.
- **Έμφαση** στην ανακάλυψη της γνώσης, στην ομαδικότητα, στη συνεργασία.



# Η Προοδευτική παιδαγωγική VII

ΑΥΤΑΡΧΙΚΟΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ
Είναι αφεντικό.	Είναι ηγέτης.
Έχει φωνή σκληρή.	Έχει φωνή φιλική.
Επιβάλλεται με τη διαταγή, τη δύναμη, το φόρτο εργασίας.	Επιβάλλεται με την πρόσκληση, την επιρροή, την παρώθηση.
Απαιτεί συνεργασία.	Κερδίζει τη συνεργασία.
Λέει: «Θα σου πω τί πρέπει να κάνεις».	Λέει: «Θα σου πω τί θα κάνω εγώ».
Επιβάλλει ιδέες. Εξουσιάζει. Κατακρίνει.	Προτείνει ιδέες. Καθοδηγεί. Ενθαρρύνει.
Συστηματικά ψέγει και τιμωρεί.	Αναγνωρίζει το επίτευγμα και βοηθά.
Λέει: «Κάνε αυτό».	Συζητά.
«Εγώ αποφασίζω, εσύ να υπακούς».	Σου υποβάλλω μια ιδέα, για να σε βοηθήσω ν' αποφασίσεις.
Έχει την αποκλειστική ευθύνη του αφεντικού.	Μοιράζεται συλλογικά την ευθύνη.





ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

---

# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική

# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική I

---

- “Ποιοι είμαστε εμείς που θα πούμε τι πρέπει να μάθει το παιδί;”





# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική II

- Το παιδί έρχεται στο σχολείο για να διδαχθεί, όχι για να μάθει.
- Τα παιδιά μαθαίνουν, αφού είναι από τη φύση τους πρόθυμα, δημιουργικά και περίεργα.
- Τα κίνητρα



# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική III

- Οι ευθείες διδαχές δεν συνίστανται, διότι θεωρούνται καταπιεστικές και μη εποικοδομητικές για την φύση του παιδιού.

*“Ποιοι είμαστε εμείς που θα πούμε τι πρέπει να μάθει το παιδί;”*



# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική IV

- Ο Ρουσσώ υποστηρίζει ότι η συστηματική διδασκαλία θα πρέπει να αρχίσει μόνον όταν το παιδί έχει φτάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ανάπτυξης.



# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική V

- Ο Emile του Ρουσσώ αποτελεί τη βάση της παιδοκεντρικής προσέγγισης:

*«Κάνε το αντίθετο απ' αυτό που γίνεται συνήθως και θα κάνεις σχεδόν πάντοτε το σωστό».*

- Το παιδί μαθαίνει από την εμπειρία του.



# Προοδευτική παιδαγωγική και αξίες

- Ο ρομαντισμός υποστηρίζει ότι οι αξίες πρέπει να αποφασίζονται από τα παιδιά, καθώς τις θεωρεί “σωστές”, ακόμη κι αν αυτές έρχονται σε αντίθεση με την κοινωνία.



# Προοδευτική παιδαγωγική: ρόλος δασκάλου

- Η δασκάλα θέτει το παιδαγωγικό πλαίσιο και είναι μια οδηγός, μία οργανώτρια γνώσεων, μία πάροχος ερεθισμάτων.
- Πιο άνετο σχολικό περιβάλλον (επιτρεπτικότητα απέναντι στα λάθη, στις παραλήψεις και στις όχι σωστές συμπεριφορές).



# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική VI

- Θα μετατοπίσουμε τις **παραδοσιακές αξίες** από τις τάξεις και θα ενθαρρύνουμε τους μαθητές να δημιουργήσουν το δικό τους ηθικό σύστημα.



# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική VII

---

- Κριτική (από παραδοσιακή αλλά και ριζοσπαστική πλευρά)





# Η παιδοκεντρική παιδαγωγική: κριτική

- Τα παιδιά αν αφεθούν στην τύχη τους, όπως προστάζει ένας άκρατος **παιδοκεντρισμός**, όχι μόνον δε θα προσλάβουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που χρειάζονται για να παλέψουν για ένα καλύτερο μέλλον, για μια καλύτερη κοινωνία, αλλά και δε θα είναι σε θέση να απελευθερώσουν τους εαυτούς τους από **ιδεολογίες, δεισιδαιμονίες και παραδοχές** που στοχεύουν στην διατήρηση των **κοινωνικών ανισοτήτων, διακρίσεων και αδικιών**.



# ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

- Αναγνωστοπούλου Μ. (2005). *Οι διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στη σχολική τάξη*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Αραβανής, Γ. (1998). *Πειθαρχία και εκπαίδευση. Ο ρόλος των ποινών και των αμοιβών στο σχολείο και στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ζάχος, Θ. Δ. (2010). «Έλεγχος» και «Πειθαρχία» στο Σχολείο: Αναγκαιότητες και Κίνδυνοι για τα Παιδιά των Μεταναστών/στριών και των Χαμηλών Κοινωνικοοικονομικών Τάξεων. Στο: ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρακτικά του 1ου Πανελλήνιου Συνέδριου Επιστημών Εκπαίδευσης, τομ. Β', 368-376. Αθήνα: Σμυρنيωτάκης.
- Flitner A. 1997. *Αυταρχική ή φιλελεύθερη αγωγή*; Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Μπίκος, Κ. (2004). *Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μπάμπαλης, Θ. (2005). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού στη σχολική τάξη*. Ατραπός.



# ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

- Νούτσος, Χ. (1988). *Η γκραμσιανή αντίληψη για την παιδαγωγική σχέση. Στο: Antonio Gramsci. Πενήντα χρόνια από το θάνατό του. Ιωάννινα: Επιστημονική εφημερίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Παράρτημα αρ. 35.*
- Σολομών Ι. & Κουζέλης, Γ. (επιμ.) (1994). *Πειθαρχία και Γνώση*. Αθήνα: ΕΜΕΑ.
- Τσιπλητάρης Α. (2004). *Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης*. Αθήνα: Ατραπός.
- Wragg, E. C. (2003). *Διαχείριση της σχολικής τάξης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Ψάλτη, Α., Κασάπη, Σ. & Δεληγιάννη - Κουιμτζή, Β. (2012). *Σύγχρονα ψυχοπαιδαγωγικά ζητήματα: Ο εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία*. Αθήνα: Gutenberg.



# Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημήτρης Θ. Ζάχος.  
«Αυταρχισμός και δημοκρατία στο σχολείο και στη σχολική τάξη.  
Προοδευτική Παιδαγωγική και Σχολικές Πρακτικές». Έκδοση: 1.0.  
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:  
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS324/>



# Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

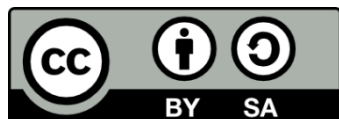
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>





# Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα  
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014-2015





ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

---

# Σημειώματα

# Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

